

освітньої програми, є орієнтування на формування компетентностей, що розвивають здатність до інноваційної діяльності; сприяють практико-орієнтованому навчанню з акцентами на проєктній, командній та груповій роботі учнів та створюють підґрунтя для подальшого навчання і працевлаштування у відповідності до сучасних вимог, що стоять перед сьогоднішнім випускником.

Список використаних джерел

- Беспалько, В.П. (1982). Педагогика. Складові педагогічної технології. Київ, Вища школа.
- Коберник, О. (2012). Сутнісна характеристика проєктування педагогічного процесу. *Збірник наукових праць УДПУ імені Павла Тичини*. Ч. 2, 148–154.
- Мартинюк, М.Т. (1998) Вивчення фізики і астрономії в основній школі: теоретичні і методичні засади. Київ: Міжнародна фінансова агенція.
- Яременко, В.В., Сліпушко, О.М. (2003). Новий тлумачний словник української мови Т. 3. Київ: Аконті.

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ПІДРУЧНИКА ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ ДЛЯ 5 КЛАСУ «ДОСЛІДЖУЄМО ІСТОРІЮ І СУСПІЛЬСТВО»

(автори Пометун О.І., Малієнко Ю.Б., Ремех Т.О.)

Малієнко Юлія,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
відділ суспільствознавчої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

 j-b-m@ukr.net:

Підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти «Досліджуємо історію і суспільство» (автори О.І. Пометун, Ю.Б. Малієнко, Т.О. Ремех) – новітня освітня модель і ресурс для всіх учасників освітнього процесу. Написаний за вимогами Державного стандарту базової середньої освіти, відповідно авторській модельній навчальній програмі (Державний стандарт, 2020).

Інформаційно-комунікаційна компетентність – одна з ключових, визначених Державними стандартом 2020. Як обов’язковий результат навчання передбачає впевнене,

критичне і відповідальне використання учнями/ученицями цифрових технологій для власного розвитку і спілкування; здатність безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби в навчанні та інших життєвих ситуаціях, дотримуючись принципів академічної доброчесності (Пометун, Ремех, Малієнко, Мороз, 2021).

Зрозуміло, що у п'ятикласників/п'ятикласниць вже є певні уявлення про способи набуття інформації та роботи з нею, тому завдання підручника «Досліджуємо історію і суспільство» (автори О.І. Пометун, Ю.Б. Малієнко, Т.О. Ремех) сприятиме подальшому розвитку дитини, поступовому переходу на якісно новий інформаційно-комунікаційний і дослідницький рівень.

Важливим чинником формування інформаційно-комунікаційної компетентності дитини є система навчально-пізнавальних завдань, об'єднаних у підручнику в наскрізні рубрики: «Обговоріть у класі», «Поміркуйте», «Перевір себе», «А ще ти можеш», «Узагальнюємо і практикуємо». Наведемо приклади таких завдань, контекстних заданій темі.

- Обговоріть у класі: Уявіть, що ви збираєте інформацію про минуле вашого міста або селища. До яких джерел ви звернетесь? Яку інформацію шукатимете в них?
- Досліди: Що зображують на картах? Спираючись на будь-яку карту з параграфа, поясни, яку інформацію можна з неї отримати та коли нею скористатись.
- Перевір себе: Яких правил співжиття, на твою думку, мають дотримуватись люди у полікультурній державі чи спільноті? Склади разом з однокласниками/ однокласницями їх перелік.

Рубрика «А ще ти можеш» передбачає самостійний пошук і опрацювання набутої інформації. Наприклад:

- Скористайся інтернетом та знайди 5-6 слів, запозичених українською мовою з мов інших народів.
- Здійсни віртуальну екскурсію в один із музеїв. Запиши назву музею, його місцезнаходження та експонати, які ти побачив/побачила. / Підготуй віртуальну подорож із відвідуванням кількох об'єктів на тему: «Україна – полікультурна держава».
- Створи ілюстративний альбом-презентацію «Найвідоміші замки, фортеці, палаци моєї країни».

На окрему увагу заслуговує параграф «У яких джерелах люди шукають інформацію», зміст якого сприяє формуванню в учнів/учениць поняття інформація та її види, уявлення про факт і думку, текст і медіатекст. Наголосимо, що знайомство дитини з названими дефініціями відбувається шляхом опрацювання різноманітних навчальних матеріалів, виконання завдань, зокрема наступних.

- Досліди: З якими із названих джерел інформації ти стикався/стикалася у своєму житті? В яких ситуаціях життя варто звертатись до того чи іншого джерела? / Придумайте у групах заголовки медіатексту для інтернет-публікації про подію, яка відбулася в класі або школі. Визначте, кому адресоване ваше повідомлення. Про що в ньому йтиметься? Порівняйте ваші ідеї з думками інших. Чи однаковими будуть ваші медіатексти? Чому?
- Закінчи речення: Я сприймаю інформацію, коли... Я надаю інформацію, коли... Я опрацьовую інформацію, коли...

Актуально, що за допомогою підручника діти вчать оцінювати достовірність інформації, розміщеної на тому чи іншому сайті. Для цього п'ятикласникам/п'ятикласницям пропонують інструменти дослідження, за допомогою яких вони мають опанувати це уміння. Перевір: 1) хто розміщує інформацію на цьому сайті. Найбільш надійними джерелами інформації є сайти державних установ, освітніх і наукових закладів; 2) чи не є вона застарілою; 3) яке джерело розміщене на сайті (наукова стаття, розповідь про подорож, роздуми автора про подію тощо), хто його автор, чи можна вважати його фахівцем у питанні, яке він висвітлює.

Сучасне навчання неможливо уявити без учнівських проєктів. Наявні вони і в підручнику «Досліджуємо історію і суспільство» (автори О.І. Пометун, Ю.Б. Малієнко, Т.О. Ремех). Цей вид інформаційно-комунікаційної діяльності вчить учнів/учениць розуміти питання, на яке/які необхідно знайти відповіді; планувати власну і спільну діяльність; шукати, аналізувати і систематизувати інформацію у вигляді текстів, таблиць, схем тощо. Спільними зусиллями учні працюють над результатами проєкту (створення сайту, творча робота, підготовка мультимедійного продукту тощо) та презентацією своїх досягнень однокласникам і однокласницям та/чи батькам.

Нині невід'ємною частиною навчальної книги стає QR-код. У названому підручнику він представлений у кожному параграфі двома рубриками. Перша «Щоб поглибити своє розуміння матеріалу уроку, виконай завдання до параграфа у робочому зошиті» містить електронний зошит із додатковими завданнями, які вчитель/вчителька можуть пропонувати своїм учням/ученицям виконувати в парах, групах, за наявності часу, у класі чи вдома. Завдання другої рубрики «Оціни себе та своїх однокласників/однокласниць» допоможуть підсумувати результати уроку.

Наведені приклади – лише незначна частина доробку підручника «Досліджуємо історію і суспільство» (автори О.І. Пометун, Ю.Б. Малієнко, Т.О. Ремех) щодо формування і розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності.

Список використаних джерел

- Державний стандарт базової середньої освіти. (2020). Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>.
- Пометун, О., Ремех, Т., Малієнко, Ю., Мороз, П. (2021). Модельна навчальна програма «Досліджуємо історію і суспільство 5–6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти. <https://drive.google.com/file/d/1CY5z3nE00cge1lXTWu9WkgQxy5QO7EDL/view>